

2020 - 21

- Volume – 10, Issue 13 (Special Issue)
- December 2020
- ISSN – 2230 - 9578
- Cosmos Impact Factor – 5.13

JOURNAL OF RESEARCH AND DEVELOPMENT

INTERNATIONAL
REFEREED JOURNAL (PEER REVIEWED)

New Trends in Research and Innovation Technology

- SPECIAL ISSUE EDITOR -

Dr. Chandrashekhar D. Wani | Dr. Shivaji B. Patil

- EDITOR -

Dr. R. V. Bhole

Printed By : PRASHANT PUBLICATIONS, JALGAON

Cosmos Impact Factor - 5.13 • Volume -10, Issue 13 (Special Issue) • December 2020 • ISSN - 2230-9578

JOURNAL OF RESEARCH AND DEVELOPMENT
A MULTIDISCIPLINARY INTERNATIONAL LEVEL REFEREED JOURNAL
PEER REVIEWED, VOLUME -10, ISSUE -13

COSMOS
IMPACT FACTOR - 5.13

**NEW TRENDS IN
RESEARCH AND INNOVATION
TECHNOLOGY**

... Special Issue Editor ...

Dr. Chandrashekhar D. Wani Dr. Shivaji B. Patil

... Editor ...

Dr. R. V. Bhole

Printed by : PRASHANT PUBLICATIONS, JALGAON

JOURNAL OF RESEARCH AND DEVELOPMENT

A MULTIDISCIPLINARY INTERNATIONAL LEVEL

... Special Issue Editor ...

Dr. Chandrashekhar D. Wani Dr. Shivaji B. Patil

... Editor ...

Dr. R. V. Bhole

Editorial Board

- Prof. Andrew Cherepanov, Detroit Michigan, (USA)
Ngyuyen Kim Anth, (HANOI) Vietnam
Dr. R. K. Narkhede, Nanded
Prin. Dr. J. B. Anjane, Ainpur
Prof. B. P. Mishra, Aizawal (Mizoram)
Dr. L. N. Varma, Raipur (C.G.)
Dr. R. J. Varma, Bhavanagar (Guj)
Dr. C. V. Rajeshwari, Pottikonda (A.P.)
Dr. S. B. Gaikwad, Miraj
Dr. D. D. Sharma, Shimla (H.P)
Dr. Venu Triwedi, Indore (M.P.)
Dr. Chitra Ramanan, Navi Mumbai
Dr. Kaveri Dabholkar, Bilaspur (C.G.)
Dr. Jadhao Subhash P. (Washim)
Dr. A. D. Bhosale, (Khamgaon)

Special Issue Editor Board

- Vice-Prin. Dr. Raju G. Shirame, Nagpur
Prin. Dr. Ajitkumar Jaiswal, Navapur
Pri. Dr. Nandini Deshpande, Pune
Dr. Vyankatesh Yannawar, Nanded
Dr. Naresh Kolte, Nagpur
Dr. Sunil Baviskar, Dhule
Dr. Snehal D. Shembekar, Akola
Dr. Nitin Badgujar, Jalgaon
Dr. Sambaji S. Patil, Dhule
Dr. Siddhi U. Jagdale, Mumbai
Dr. Sandip Ghodke, Mumbai
Dr. Gitali S. Pande, Akola
Dr. Prasanna S. Deshmukh, Muktainagar
Dr. Rahul K. Deshmukh, Paranda
Dr. Trimurti Somwanshi, Parbhani

Printed by

PRASHANT PUBLICATIONS

3, Pratap Nagar, Sant Dnyaneshwar Mandir Road, Near Nutan Maratha Mahavidyalaya, Jalgaon.
Website: www.prashantpublications.com Email: prashantpublication.jal@gmail.com
Ph: 0257-2235520, 2232800, 9665626717, 9420036460

या संपादित अंकातील सर्व लेखन, मते आणि अभिप्राय संबंधित लेखकांची असून त्या संबंधी संपादन, प्रकाशक, मुद्रक सहमत असतीलच असे नाही.

Note: The opinions/views expressed in the articles in this Issue by the authors are of their own. The Publisher, Editor & Editorial Members does not necessarily agree with them. The authors themselves are responsible for the contents of their Research Paper/Articles.

: CONTENTS :

English

1. **Study of Hormonal Profile during testis cycle in the male Bat Pteropus giganteus giganteus** 1
Dr Jayesh N. Papadkar
2. **From Community Identity to Single Self: A Study of Bama'sSangati**..... 5
Dr. Nirlay.R. Petkar
3. **Globalisation of Indian Classical Vocal Music and Dr. Prabha Atre**..... 7
Dr. G. S. Pande
4. **A Review on natural enemies as biological control agents of agricultural importance** 10
Dr. S. S. Patole
5. **Digitization of Library Resources: A Practical Approach**..... 12
Indrasing P. Pawar
6. **E-Commerce - Emerging Trends In Business** 14
Mr, Talha.M. Bhula
7. **The conflict between tradition and modernity in Tendulkar's Kamala and Dattani's Dance Like a Man** 19
Sandeep B. Agrawal
8. **New Innovations and Technology in Music** 21
Dr. Niraj Lande
9. **State wise Density of Population in India : A Geographical Analysis**..... 24
Dr. Vinkar Vijay Nagoji
10. **Gender Equality: Women Empowerment In Social Work** 26
Dr.Dinesh Maunc
11. **Dr. B.R Ambedkar's Thoughts And Views On Indian Economy** 29
Prof.Jagdish.A.kuwar, Prof. Ujjwala Wani
12. **Role of Google forms in Research work** 33
Dr. Mahale Vilas Shantaram, Dr. Jumarc Avinash Kamalakar
13. **Understanding the IT Adoption & OEM Distribution Mechanism in the Corporate Sector**..... 35
Kshama Shetty
14. **"Social Aspects of Business: A study in Indian Context"** 40
Naresh Kumar
15. **"The identity of the Rod Maratha community and their impact on the Politics of Haryana as a Special Vote Bank"**..... 42
Vishal Ravindra Gawali, Prof.Dr. Manisha Anil Kachave
16. **Population Growth Of Rural And Urban Marathwada (Mh), India**..... 44
Dr. Pramod B. Waghmare, Dr. Parag A. Khadke
17. **Role of Library Consortium in Higher Education with Special Reference of E-ShodhSindhu e-Journals Consortium**..... 50
Shri. Gautam Amrut Wani, Dr. Sudhir G. Astankr

The conflict between tradition and modernity in Tendulkar's Kamala and Dattani's Dance Like a Man

Sandeep B. Agrawal

Assi. Prof.

B.D. ParwekarMahavidyalaya, Parwa, Ta- Ghatanji Dist- Yavatmal- 445306

Abstract :

Tendulkar, in *Kamala*, exposes a typical Indian middle class milieu and satirizes the social institutions of 'politics', 'marriage' and 'modern journalism'. Kakasaheb is Tendulkar's spokesman in his jibes directed at politicians and journalists. Both Sarita and Kakasaheb become the playwright's instruments to mock at the modern concept of journalists who can go to any extent. Tendulkar indicates the three relevant issues of the society: 1. Progress Oriented Modern Man 2. Condition of Women in Independent India 3. Instant Journalism. JaisinghJadav is an investigative journalist. His concept of newspaper reporting is shown in a critical light with Kakasaheb, a journalist of the old school, providing the true ideals of journalism. Kakasaheb is a journalist of the Gandhian age who fought against the British through his paper. He laments saying that the real motto of journalism is dead. The play is a bitter commentary upon the traditional family system. Dattani shows us how the traditional father tries to check the movements and manners of his son and his daughter-in-law, although the father is considered as a man of progressive ideas. The play dramatizes the conflict between age and youth through the characters of the old father and the young son. Amritlal Parekh upholds the traditional values, whereas his son, Jairaj seeks to overthrow it through his course of action.

Kakasaheb's view on modern journalism suggests modern man's blind thrust for achieving materialistic success in life. He makes a comment on the new concept of journalism which gives only the detailed account of the incident and does not suggest any remedy. He clearly points out the drawbacks of the new concept of journalism. He tells Sarita "Now it is the day of your husband's type of journalism. The High-speed type! Something catches fire and there he runs! Eye-witness report! Being on the spot-that's what is important! Never mind what you write." He makes a comment on the new concept of journalism which gives only the detailed account of the incident and does not suggest any remedy. One can also see a clash between modern and tradition. Dattani depicts the same theme in his play, *Dance Like a Man*. The father, Amrit Parekh is traditional and the son, Jairaj is modern in his ways of life. The father symbolizes traditional values whereas the son symbolizes a modern outlook. The father and the son are shown constantly at war.

Dance Like a Man is a play about dance as a profession as well as vocation. The basic questions that perturb our minds are - can a man take to dance as a profession? And should a man allow his wife to practice dance at the cost of family life? The play deals with serious issues such as traditional values versus modern values, career and place of woman in a patriarchal social set up and clash between tradition, represented by Amritlal Parekh, an autocratic conservative father and modernity, represented by Jairaj. The playwright attempts here to show that individual is a part of his own inner conscience, as much as he is a part of a defined social code. The perpetual clash of human nature with the traditions of family; of society and the

code of culture constitute the dramatic structure of the play. The play is a self-discovery of Jairaj's ideals of life and the burden thrust in his life from the outside world.

The central theme of the play is that the social conventions spoil the grace of life both for the male and the female. The dramatic structure of the play revolves round the idea that an individual will have to struggle against social conventions. In our society, individual self has very little recognition in this societal framework. The observation of A. Nicoll is true here that, "Many modern tragedies depend on not certain personalities presented in isolated surroundings, but on individuals placed in the midst of social powers from which they derive their joys and sorrows." Like Jairaj, JaisinghJadhav is also the victim of the selfish, corrupt and oppressive world of contemporary journalism in which he struggled to achieve his individual identity. Moreover, the issue of gender discrimination is closely associated with individual choices, self-development and self-identity. It is a strong determinant of human personality and its suppression is bound to lead to terrible consequences. The role models, professional achievements, habits, dresses and morality, are expressed in terms of gender bias. Dattani says: "I wrote the play when I was learning Bharatnatyam in my mid twenties... a play about a young man wanting to be a dancer, growing up in a world that believes dance is for woman."

It signifies that the dramatist was inspired by two irresistible passions, to be a 'dancer' and the panic of social stigma that 'dance' is a feminine art and man's attempt at being a dancer is a shameful matter in society. Jairaj, the protagonist having a passion for dance, is ready to challenge all the restrictions imposed on him by his father Amritlal, an embodiment of patriarchal authority. He also could not

tolerate that Ratna, his daughter-in-law should learn dance from a Devdasi, the temple dancer who are traditionally looked down upon as prostitutes in the society. For Amritlal, the decision of Jairaj to be a dancer and the idea of becoming an artist was a challenge. The social, conventional consciousness of Amritlal was rooted in cultural dynamics and to go beyond them was treated only as a blasphemy. For him the individual identity of Jairaj was not of much significance. To detain Jairaj from being a dancer becomes a passion with him and to realize his mission, he hatches a conspiracy with Ratna. He convinces Ratna that her success as a dancer can be bright only if she helps in bringing Jairaj out of his obsession and helps in making him a 'manly man'. Amritlal didn't like his son's obsession with dance. So, he strongly objected to his son's obsession of dance and his association with other dancers. The play reveals the conflict between age and youth. Amritlal Parekh upholds the traditional values whereas his son, Jairaj seeks to overthrow it by following his individual's desire.

In this way, the clash between tradition and modernity is heightened through the conflict between Amritlal and Jairaj. Jairaj and Ratna leave the house as a protest against traditional notions and restrictions imposed upon them by Amritlal. They go away from their house. The clash between the father and the son symbolizes the clash between tradition and modernity. It is a battle between a traditional and conservative father and a son with modern outlook. Both Jairaj and Ratna go away, throwing old restrictions to the wind. Jairaj makes himself free from the rigid and traditional laws of family. But the dramatists arouses a sense of pity and sympathy when Jairaj, along with Ratna, comes back after two days. He might have realized that the house of their autocratic father is better than the world that exists outside. This suggests that they have been exposed to the hostile surroundings that make them feel frustrated and exhausted. Modernity tastes the fruit of defeat. The same futility of modernity is faced by Jaisingh, in the play Kamala.

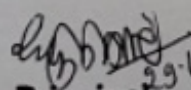
The effort to unveil the filth of the flesh market through Kamala was an attack on some great politicians and financiers. For protecting the interest of the selfish dignitaries, it was resolved that Jaisingh must be jailed. It was an attack on the freedom of press. Jaisingh loses control over himself and accuses the editor of corruption. Jaisingh dares to take risks for his blood thirsty profession so that

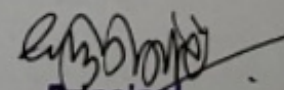
he can survive in the competitive world. What Jaisingh does not realize is that he himself is merely a tool of capitalist powers till he is sacked by the proprietors of paper. Jaisingh is a hunter who is blinded by ambition and obsessed with success. His thirst for power corrodes him completely making him insensitive. Consequently, he not only loses his job but also ruins his married life. Tendulkar and Dattani attempt to expose the hostile surroundings that make the youth exhausted. The youthful rebellion against the rigid and stubborn age is subdued. Jairaj succumbs to his old father's whims and fancy compromising with his revolutionary spirit. The dominative Jaisingh too, loses his wife's sympathy at the end.

Kamala and Dance Like a Man display the frustration ensuing from the conservative and conventional as well as unfriendly surroundings. The plays also show psychological conflict resulting from a strong desire to make an independent identity. In short, Kamala and Dance Like a Man embody the theme of clash between tradition and modernity along with the issues of gender, marriage and career in a very interesting, realistic and artistic manner and display some wonderful qualities of their authors which make Tendulkar and Dattani writers of world stature. The theme of clash between tradition and modernity has been assessed by a number of authors, but Tendulkar's realistic and Dattani's artistic approach have made the plays relevant to the time.

References:

1. Tendulkar, Vijay. Five Plays, Oxford University Press, Bombay, 1995 Kamala, Silence! The Court is in Session, The Vultures, Encounter in Umbugland, Kanyadaan. Five Plays of Vijay Tendulkar. Trans. Priya Adarkar. Bombay: Oxford University Press, 1992
2. Dattani, Mahesh. Collected Plays. New Delhi: Penguin Books, 2000 Dance Like a Man. Collected Plays Vol 1. New Delhi: Penguin Books India, 2000
3. Dhawan R.K. The Plays of Mahesh Dattani: A Critical Response. The Commonwealth Review 2002
4. Chaudhari, Asha Kuthari. Contemporary Indian Writers in English: Mahesh Dattani. New Delhi: Foundation Books, 2005

Principal
B.D.P. Collage
Parwa

Principal
B.D.P. College, Parwa

96

2020-21

(SJIF) Impact Factor-7.675

ISSN-2278-9308

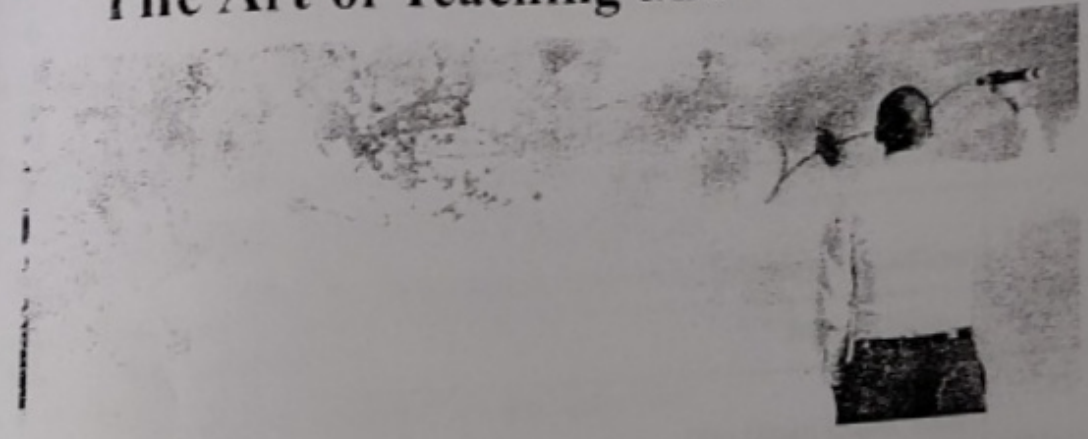
B.Aadhar

Peer-Reviewed & Refreed Indexed
Multidisciplinary International Research Journal

February - 2021

ISSUE No - CCLXXVI (276)

The Art of Teaching and Healing

Chief Editor
Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor :
Prof. Gajanan A. Rahate
Dr. Sanjay S. Tamgadge
Abasaheb Parvekar Mahavidyalaya, Yavatmal

The Journal is indexed in:
Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
Cosmos Impact Factor (CIF)
International Impact Factor Services (IIFS)

INDEX

No.	Title of the Paper	Authors' Name	Page No.
1	Exercise And Fitness Prescription	Mr. Abhay S. Chandekar	1
2	Emerging trends and challenges in English Language Teaching and Learning(An Indian Perspective)	Dr. Abhay M. Patil	3
3	Physical Fitness And Diet	Abhijeet Dilip Pawar	8
4	Stress Management in Sport	Ajay P. Kolarkar	11
5	Challenges And Problems In Indian Agriculture	Anju A. Zade	14
6	Art of Teaching different methodology in Mathematics	Mrs Archana S. Shete	18
7	Relief from Stress in College Students	Dr. Arun B. Wararkar	21
8	Understanding stress and its coping strategies	Mrs. Ashwini Sangitrao	24
9	Importance of physical fitness and proper diet	Prof. Dr. Balasaheb d. Paul /Shri. Tulshiramji jadhao	28
10	Fitness and Diet	Dilip Malekar	31
11	"Challenges and problems in indian agriculture"	Mrs.Dipali Dipak Hate	33
12	Women Empowerment	Dr. Abhijit Rameshrao Aney	40
13	Influence of Sport Activities on ScholaersLiving	Dr. Ajay S. Bonde	42
14	Comparison of Speed Fitness component ofHandball players and Basketball Players Male of Under 16 Years in District Akola, Maharashtra.	Dr. Umesh Vyas	46
15	Innovative Techniques, Methods & Trends in English Language Teaching Scenario in India"	Mrs Gayatri Thakur	49
16	Portrayal of Subaltern in Rohinton Mistry's A Fine Balance	Asstt.Prof.Ku.Goldie Kishor Jambhulkar	53
17	Oneday national conferenceon "the art of teaching and healing" Titaail: "physical fitness and diet plan"	Mrs. Jayashree U. Pol	55
18	"Physical fitness and diet plan"	Dr. Jayawant Mane	61
19	The Role of Languages in Commercialization	Prof. Jaydeo.M.Wankhede	66

Exercise And Fitness Prescription

Mr. Abhay S. Chandekar

Babasaheb Deshmukh parwekar Mahavidyalaya, parwa Tq: Ghatanji,
Distt.: Yavatmal

Introduction

For years everyone has known that regular exercise along with good nutrition is good for their health. The trick is how to build sound exercise habits and a balanced diet in to a your busy schedule. The stress of modern times mandates that you develop and maintain a fit, trim and fully functioning body. Being active and physically fit heightens your self expression and self esteem. Research polls indicate that people today are becoming more health centered. As a result people are becoming more interested in fitness exercise an integral part of their life style. This article will introduce you to the why of fitness. You will learn all about exercise and its benefits and will also learn how to structure a personal exercise program that is safe, reasonable, effective, and most important rewarding and fun.

Exercise

Activity requiring physical effort carried out to sustain or improve health and fitness. The activity exerting your muscles in various ways to keep fit. The physical exertion required by his work kept him fit.

Fitness

The condition of being physically fit and healthy. "Disease and lack of fitness are closely related. The state or condition of being fit. suitability of appropriateness. Good health or physical condition, especially as the result of exercise". Exercise and fitness prescription : Exercise prescription commonly refers to the specific plan of fitness related activities that are designed for a specified purpose, which is often developed by a fitness or rehabilitation specialist for the client or patient. Due to the specific and unique needs and interested of the client the goal of exercise prescription should be successful integration of exercise principles and behavioral techniques that motivates the participant to be compliant thus achieving their goals.

Components of exercise prescription :

An exercise prescription generally includes the following specific recommendations:

- 1) Types of exercise or activity (e.g.- walking , swimming, cycling)
- 2) Specific workloads (e.g.- watts, walking , speed)
- 3) Duration and frequency of the activities or exercise session
- 4) Intensity guidelines - Target heart rate (THR) range and estimated rate of perceived exertion (RPE)
- 5) Precautions regarding certain orthopedic concerns related comments .

Substantial data are available regarding the benefits of physical activities for primary preventative benefits, physical activity patterns should begin in the early school years and continue throughout an individuals life. Schools must specifically designate physical education programs with aerobic activities for children at early ages. Programs should include recreational sports (e.g.- running , swimming, dancing) . Support at home for an active lifestyle for children helpsto promote healthy physical patterns.

Consider intensity, duration frequency, mode, and progression in all types of physical activity programs. As children and adolescents become adults and discontinue the athletic endeavors of school and college, primary prevention must include a plan for a lifetime of appropriate physical activity. Ideally this activity should be performed for at least 30-40 minute, 4-6 times weekly or 30 minute in

most day off the week. The frequency, duration, and intensity of activity should be individualized to personal satisfaction, mode, and progression.

Benefits of Exercise

Routine exercise improves tissue VO2 affects the following

- 1) Improves insulin sensitivity
- 2) Improves glycolic control in personal with type 2 diabetes.
- 3) Decreases blood pressure
- 4) Decreases low-density lipoprotein and triglyceride levels
- 5) Increases high-density lipoprotein levels

Considerable data also support evidence that exercise may decrease the prevalence of colon cancer and endometrial cancer. Exercise also helps with osteoarthritis and obesity. As well as reportedly benefits person with migraine headaches and fibromyalgia.

Middle aged men and women who work in physically demanding jobs or perform moderate to strenuous recreational activities have fewer manifestation of coronary artery disease than their less active peers. Meta-analysis studies of clinical trials reveal that medically prescribed and supervised exercise can reduce mortality rates for person with coronary artery disease.

Physical fitness comprises two related concepts:

General fitness and Specific fitness

Physical fitness is generally achieved though correct nutrition, exercise, and enough rest.

General:

- 1) They should consist of rhythmic rather than of sustained contraction.
- 2) They should be vigorous, somewhat prolonged, and should usually be continuous.
- 3) They should involve considerable movements on the part of the trunk as well as the limbs.
- 4) They should be accompanied by full and free respiration. The Importance of walking as a means of exercise.
- 5) It is advisable not to confine oneself wholly to one form of exercise.
- 6) Consideration Concerning Fatigue.
- 7) Some Example of General Exercises : Cycling
- 8) Some Example of General Exercise : Games
- 9) Fresh Air not a Substitute for Muscular Activity.

Specific:

Some Specific exercise for cricket-

- 1) Strength Glove work Drill
- 2) Agility Glove work Drill
- 3) Reaction Glove work Drill
- 4) Speed Glove work Drill
- 5) Explosive power Glove work Drill
- 6) Alternative Explosive Power Drills

Conclusion :

From the above topic it is conclude that exercise plays an utmost importance in maintaining the physical and physiological fitness of a sports man or an athletic.

References :

- 1) Re. N. P. Sharma, Handbook of Sports Medicine New Delhi : Khel Sahitya Kendra,2006
- 2) B. Morris Million, Sports Medicine, New York, Philadelphia published,1996
- 3) E.N. Ghosh, Hygiene and public Health, Kolkata, Scientific publication,1989
- 4) Search from
- 5) Ajmer Singh et all., Essentials of physical Education, New Delhi, Kalyani Publications 2008

ISSN 2277 - 5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

99

AJANTA

Volume - X Issue - I

January - March - 2021

ENGLISH / MARATHI / HINDI

Peer Reviewed Refereed
and UGC Listed Journal

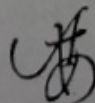
Journal No. 40776

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 6.399
www.sjifactor.com

❖ EDITOR ❖

Asst. Prof. Vinay Shankarrao Hatole
M.Sc. (Maths), M.B.A. (Mktg.), M.B.A. (HR),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod. & Dir.), M.Ed.

❖ PUBLISHED BY ❖

Ajanta Prakashan
Surangabad. (M.S.)

CONTENTS OF MARATHI

क्र.सं.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
1	श्री. भोये चंद्रकांत पुरलीधर	१-५
2	प्रा. डॉ. विराजदार एम. एम.	६-९
3	प्रा. डॉ. गव्हाळे वी. व्ही.	१०-१३
4	प्रा. डॉ. अंबिनाज रामलाल निकम	१४-१६
5	प्रा. डॉ. रत्नाणे शोभा तुकाराम	१७-२०
6	प्रा. डॉ. सुपेकर वैजान्ती प्रज्ञान	२१-२६
7	डॉ. विक्रम वैजनाथ टाळसे	२७-३१
8	डॉ. एम. आर. चव्हाण एम. आर. दिवाड	३२-३६
9	कु. मंगला माहेबराव वोरमे	४०-४१
10	श्री. अभय शरदराव खांदेकर	४२-४६
11	श्री. अशोक माहुरे	४७-५०
12	प्रा. तानमोन धाडबराब रणदिचे	

१०. आत्मनिर्भर भारत बनविण्यास शारीरिक शिक्षण व खेळाची भूमिका

डा. अभय शारदाबरा वाडेकर

विद्यार्थी शारीरिक शिक्षण व खेळ, केंद्राध्यक्ष, जयपूर, जयपूर विद्यापीठ, जयपूर, राजस्थान

हे ईश्वरा आशीर्वाद दे आमच्या परिश्रमाला

विकसनशील देशाला विकसित घडवायला ।

घामातून आमच्या हृष्टीने जन्म घेऊ दे दुसऱ्या स्वप्नाला ।

आत्मनिर्भर भारताचे भाग्य लाभू दे आमच्या युवा पिढीला । ।

भारताला सशक्त व्हाव लागेल आत्मनिर्भर व्हाव लागेल आपल्याकडे पण्ड नैसर्गिक संपत्ती आहे त्यात वाढ करण्याची गरज आहे कधीपर्यंत जगाला कच्चा माल पाठवून तयार माळ विकत घेत राहणार अस म्हणत मोदींनी आत्मनिर्भर भारत हा 130 कोटी देशवासीयासाठी मंत्र बनविला असल्याच म्हटल पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यानी कोवीड 19 विरुद्धच्या लढ्याच्या पार्श्वभूमीवर 11 मे रोजी पहिल्यांदा आपण निर्मल भारत अभियानाची गोष्ट केली आत्मनिर्भर म्हणजेच स्वयंपूर्ण किवा असेल रिनायन्स आपल्या गरजा आपणच पूर्ण करायच्या असा याचा डोबळ मानाने अर्थ होतो. भारतासाठी हे कन्सेप्ट तस नवीन नाही आधी स्वातंत्र्य पूर्व काळापासून स्वदेशी हा शब्द आपण ऐकत आलो आहे गेल्या काही वर्षांत नेक इन इडिया हा मोदी सरकारचा उपक्रम आपण पाहिला आहे मग आता कोवीड 19 या जागतिक आरोग्य संकटाच्या तोंडावर मोदींनी स्वयंपूर्णतेचे हाक का दिली कोरोना व्हायरसचा पसार जवळजवळ अड्या जगात झाल्यामुळे आज जागतिकीकरण किती झालय हे आपण पाहतच आहोत मग असा जगात आत्मनिर्भर भारत कितपत शक्य आहे

राष्ट्र हे माणसानी तयार केलेले असते आणि त्याच्याच प्रयत्नाने त्यांना जे हव ते राष्ट्र त्यांना पदान करू शकते भारतातल्या लोकाना तरुण पिढीला पोत्साहित करून आत्मनिर्भर भारत व्हावी या हृष्टिकोनातून भारतातील तरुणांमध्ये शारीरिक शिक्षण आणि खेळामध्ये जागृता घेतना निर्माण करणे ही काळाची गरज आहे आजच्या तरुण पिढीमध्ये जी क्षमता आहे, ताकद आहे, आव्हाने स्वीकारण्याची जी जिज्ञासा आहे त्यासाठी तरुण पिढीला त्याचा हेतू साध्य करण्यासाठी स्वावलंबी आणि योग्य मार्गदर्शनाची

आज गरज आहे. भारत आत्मनिर्भर देश होण्यास कितपत समर्थ आहे त्यासाठी विज्ञान व तंत्रज्ञान याची कितपत गरज आहे राजकारणी नेते अर्थतज्ज्ञ आणि विचारवंत अशी मंडळी कोणत्या पद्धतीने कार्य करीत आहे याचा देखील विचार करणे आवश्यक आहे. आत्मनिर्भर भारत उभा करणे हे हस्तिदंती मनोन्मात बसून चित्तारलेले मिथ्या स्वप्न नव्हे किंवा केवळ आभावाटही नवे खरे तर ही अथक परिश्रमांची मागणी करणारी आणि अव्याहत चालणारी मोहीम आहे. आपण सारे त्यात मनापासून सहभागी झाल्यास मोहीम नक्कीच यशस्वी झालीच म्हणून समजा. आत्मनिर्भर भारत हे स्वप्न आपण बघत आहोत हा भविष्यवेध आहे मृचित काळ प्रत्यक्ष उजाडेपर्यंत अदाज विवाद्व होऊ शकतो त्यांच्या विश्लेषणाची व निष्कर्षांची सहमत नसणारी काही मंडळी असू शकतील पण एका गोष्टीचा विचार हवा की जमिनीच्या वर येण्यापूर्वी ही जमिनी खाली रुजत असत वरून बघताना काहीच घडत नाही असं वाटते पण या दरवरच्या म घडण्याच्या अंतर्गामी रूप काही घडत असत जो कोण ते बघू शकेल तो भविष्य सांगत नसतो प्रत्यक्ष घडणाऱ्या घडामोडी ये कत नीटपणे तपासले तर ते आपल्याला कुठपर्यंत नेऊन पोहोचतील ऐवढ्याचा तो अदाज करत असतो कशाला मी भित बांधून निसर्गाला अडवायला माझ्याजवळ घर नाही आहेत मोकळ्या जागा । सत्यान पेमाने आशेने आणि स्वप्नांनी भरलेल्या आकाशा आहे देशाला आत्मनिर्भर बनविण्याची स्वप्न आहेत मगक्याना सुखी समाधानी करण्याची आत्मनिर्भर देश होण्यास जी क्षमता लागते ती भारतात आहे जगात टि बॅन्क म्हणून जे काही साध्य करण्याची क्षमता फक्त भारतीय माणसानध्ये आहे. त्याच्या ठाई श्रद्धा आणि ज्ञान या दोन्ही विलक्षण असे मिश्रण आहे. ज्यामुळे इतर कोणत्याही देशातल्या लोकांच्या तुलनेत त्याचे वेगळेपण सिद्ध होत यामुळे शिक्षण, उत्तम आरोग्य, उत्तम खेळ, उत्कृष्ट खेळाडू, हे साध्य करण्यासाठी जे स्वातंत्र्य पाहिजेत ते फक्त भारतातच आहे आणि याचा फायदा तरुण पिढीने घेऊन आत्मनिर्भर भारत क्रिडा क्षेत्रात आघाडीवर येईल यात शका नाही. आपले ध्येय साध्य करण्यासाठी प्रत्येक देशाला झगडावे लागत आहे. आपल्या भावी पिढीचे जीवन अधिक सुखी असावे या जाणिवेतून पिढ्यान्पिढ्या यांनी असीम त्याग केला आहे. आणि तरीतुडा विजयपथ आपल्या दृष्टीपथात येत नाही. जागतिकीकरण, चलन फुगवटा, मदी, घुसखोरी, आणि असल्या इतर सर्व प्रकारांपेक्षा अडथळा वाटतो तो कायम पराभूत अवस्थेत आनंद मानणाऱ्या भारतीय मनाचा एकदा आपण आपल्या उद्दिष्टांवर आणि आपण जे स्वप्न पाहीली ती प्रत्यक्षात उतरणार या विश्वासावर थांब श्रद्धा ठेवली की मग त्याचे फळ आपल्या पदरात आपोआप पडायला सुरुवात होते.

अमेरिकेने, सिंगापूरने, किंवा जपानने आपल्या सारख्याच पश्चात् काढलेले तोंडगे आपल्या देशात उपयोगी पडतील असे नाही. दुसऱ्याच्या दारावर सतत धडका मारून आपल्या पदरात काहीच पडत नाही. समस्यांचे समाधान दुसऱ्याकडून आयात करण्याऐवजी आपण त्याच्या कल्पना इथे रुजवण्याचा खटाटोप करण्याऐवजी आपण स्वतः आपल्या स्वयंभू कल्पना इथे रुजवायला हवेत. उत्तरे मिळविण्यासाठी दारोदार भटकण्या ऐवजी आपल्या देशात ती उत्तरे शोधून काढणे गरजेचे आहे.

आत्मनिर्भर भारत हा देश शेती, ऊर्जा, शिक्षण, आरोग्य, क्रिडा, यामध्ये सर्व सत्ताधीश म्हणून उदयाला येणे हे देशसमोरचे महत्त्वाचे उद्दिष्ट आहे. या पाच क्षेत्रांमधल्या कार्याचे पद्धतशीरपणे नियोजन केले तर अन्न, अर्थ, समाज आणि राष्ट्र यांच्या कार्यक्षेत्रांमध्ये आपल्याला हवी असलेली सुरक्षा प्राप्त होईल. संशोधन संस्था, शैक्षणिक संस्था, विकास कामे करणाऱ्या संस्था, विद्यापीठे, उद्योग, आणि समाज या सर्वांमध्ये परस्पर सामंजस्य आणि पसंती भागीदारी तत्त्वावर काम करण्याची इच्छा हे सगळं जुळून आले तर देश आत्मनिर्भर होण्यास कोणतीच अडचण येणार नाही.

शारीरिक शिक्षण व खेळाची भूमिका

स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर शारीरिक शिक्षण व खेळाचा विकास करण्यासाठी भारत सरकारने त्या त्या क्षेत्रातील तज्ञांच्या अध्यक्षतेखाली विविध समित्याची नियुक्ती केली. या समित्यांनी अनेक विधायक शिफारसी केल्या त्याचबरोबर अनेक शारीरिक शिक्षण तज्ञांनी विविध प्रकारच्या संस्था, क्रीडा मंडळ स्थापन करून शारीरिक शिक्षण व खेळाचा प्रसार व प्रचार करण्यास फार मोठा हातभार लावला. जागतिक क्रीडा क्षेत्राचे क्षेत्रीय झपाट्याने विस्तार पावत आहे. आणि अत्यंत वेगवान अशी क्रीडा साधने अधिकाधिक उपलब्ध होत आहे. प्रतिदिनी विकसित होणारे विविध खेळाचे तंत्रज्ञान, कौशल्य, नियम, नभोवाणी, इंटरनेट यासारख्या प्रसारमाध्यमांच्या द्वारे कमी अधिक प्रमाणात सामान्य माणसापर्यंत वेळून पोहोचत आहे. नियमाची चौकट आखून जिकण्याच्या उद्दिष्टाने तडत्या जाणाऱ्या या स्पर्धात्मक क्रीडा प्रकाराला खेळ म्हणतात. खेळामध्ये एका विरुद्ध दुसऱ्या संघाच्या सामना अपेक्षित असतो आणि त्यापैकी एकाला विजय मिळतो तर दुसऱ्याला पराजय पत्करावा लागतो. पूर्वीच्या काही खेळांचा संबंध फक्त शारीरिक कृती पुरताच मर्यादित होता. पण त्यानंतर मानसिक कणखरपणा दर्शविणाऱ्या बुद्धिबळा सारख्या आणि आधुनिक तंत्रज्ञानावर आधारित शर्यती सारख्या प्रकारांचा खेळाचा समावेश झाला. आधुनिक तंत्रज्ञान आणि जागतिकीकरण या दोन गोष्टींमुळे खेळ संस्कृतीचा प्रसार होण्यास मदत झाली. पूर्वीच्या काही खेळ हे

करमणुकीसाठी किंवा शौर्याची परीक्षा घेण्यासाठी खेळणे जात होते. पण आज त्याची जागा व्यवसायीकरण यानी घेतली आहे. जवळपास प्रत्येक खेळाचे व्यावसायिकीकरण झालेल्या आधुनिक तंत्रज्ञान आणि प्रसार माध्यमे यानी कोट्यावधी पक्षकापर्यंत पक्षोपण करून खेळाची लोकप्रियता वाढलेली आहे, जाहिरातदार पण त्यामुळे तयार झाले व लाखांची कमाई करत आहे. खेळाडूंना त्यामुळे मुबलक सुख सुविधा उपलब्ध होत आहे. परंतु त्यामुळे आंतरराष्ट्रीय स्तरावर काळाबाजार मोठ्या प्रमाणात पावलेला आहे. जीवघेण्या स्पर्धा वाढलेली आहे. यावर देखील सरकारने कठोर कायदे करणे आवश्यक आहे.

भारतीय क्रीडाक्षेत्राचा जर विचार केला, तर क्रिकेट वगळता इतर क्रीडा क्षेत्राकडे वळण्याचा युवकांना अजिबात रस नाही. कारण इतर खेळांयला पायोजक मिळत नाही. शासनाचे हात तोकडे पडतात. त्यामुळे पायाभूत सुविधा तसेच खेळाडूंच्या गरजा देखील पूर्ण होत नाही. पुरुषांचा हॉकी सध आंलिम्पिकसाठी पात्र ठरत नाही यावर काही गाभीर्याने विचार केला का? खेळांच्या बाबतीतला हा निष्काळजीपणा आपल्याला कोठे घेऊन जाणार आहे हे कळत नाही. इतक्या वर्षांत आपण ऑलिम्पिक स्तराच्या पातळेच्या स्पर्धांत एकेका पदकाला मोताज झालो आहोत. जे काही वैयक्तिक पदके मिळाली त्यानी वेळोवेळी आपली लाज राखली आहे आपल्याला क्रीडा धोरण असून नसल्यासारखे आहे. क्रीडा मंत्रालयाचा अधोअधिक वेळ क्रीडा सघटना पुढे बागुलबुवा उभा करण्यात त्यांच्यावर आपल वधेस्व गाजविण्यात जातो. क्रीडामंत्री सोयानुसार बदलत जातात. त्यांच्यावर देखील गाभीर्याने विचार करणे आवश्यक आहे. मोठ्या स्पर्धा आयोजित करण्यासाठी आपण त्रांनिंग करीत राहतो. पण त्या स्पर्धांमध्ये आपल्याला पदके किती मिळतील यासाठी कोणत्याही योजना आखत नाही 2012 झाले, 2016 नाही, तर 2020 काही झाले तरी आंलिम्पिक आयोजन करण्याची धडपड सुरु असते. खेळाडूंना खेळाना हट्या असलेल्या सोयी सुविधांसाठी अशी पोटतिडकीने धडपड होत नाही. क्रिकेटमध्ये काही झाले तरी त्याची पतिव्रिया ससदेतही उमटते पण आपल्याला निश्चित सुयोग्य असे क्रीडा धोरण का नाही, पुरेसे बजेट का नाही, खेळाडूंना जाणवत असलेल्या समस्या लवकरात लवकर दूर करण्यासाठी उपाय योजना का नाही, त्यांना नोकरी मिळणार का यावर सरकार काहीही बोलत नाही.

आपण गाभीर कधी होणार आहोत इतर खेळापेक्षा मुले क्रिकेट खेळत आहे इतर खेळांयला का अपयश आले तर मार्केटिंगचा अभाव, सोयीसुविधांचा अभाव, खेळाच्या सघटनाना साभलेल्या निकृष्ट नेतृत्वाचा असेल, परंतु क्रिकेट ची तुलना करीत राहण्यापेक्षा मुले इतर खेळाकडे कसे वळतील त्याचा योग्य

ANSA - ISSN 2277 - 8730 - IMPACT FACTOR - 6.399 (www.sjifactor.com)

ती उपयोग देशाची प्रतिमा उभाकण्यासाठी करा करता येईल यासाठी व्रीडाक्षेत्र जागतिक स्तरावर उच्च पातळीवर आणण्यासाठी गाभीरीने प्रयत्न करण्याची सरकारला गरज आहे.

खेळाचे महत्त्व हे पदके जिंकून देशाची प्रतिमा येथ पर्यंतच सीमित नाही. जीवनात खेळांना अतन्त्रसाधारण महत्त्व आहे. निकोप अरिशातच निकोप मन असते. खेळांनी व्यायाम होतो, शरीर बळकट होते, शिस्त येते, समोरजत होते, मंगला उत्साह मिळतो, एकाग्रता वाढते, चापल्य वाढते, खेळातून नुस्ती वाढते, जस पराजय पराविण्याची शक्ती मिळते, खेळाच विश्व एक पंचम मोठे विश्व आहे. ज्यात अनेक विक्रम प्रस्थापित केले जातात. व काळांतराने ते मोडले जातात. या खेळ विश्वाला जागतिक स्पर्धा तिकविण्यासाठी भारतीय तर्फांनी, युवकांनी, बालकांनी पुढे येऊन आत्मनिर्भर भारत होण्यासाठी व्रीडाक्षेत्रात दैदीप्यमान कामगिरी पार पडेन असे स्वप्न पाहणे व प्रत्यक्षात उतरविण्यासाठी जीवाची पराकाष्ठा करणे व देशाला आत्मनिर्भर बनविणे हे आपले परम कर्तव्य आहे.

निष्कर्ष

कोणतेही यश मिळविण्यासाठी आशावाद अत्यावश्यक असतो. आणि आशावाद हा यश मिळविण्यासाठी लागणाऱ्या धाडसाचा आणि त्या यशाच्या अस्सलतेचा पाया असतो. आजची युवा पिढी ही देशाची एकमेव खरी संपत्ती आहे. तरुणांना योग्य मार्गदर्शन मिळाले तर त्यांच्या जीवनाला योग्य दिशा मिळू शकते. आणि असे घडले तर त्याची निर्मिती क्षमता कुलत जाते हे प्रत्यक्षात आणण्यासाठी नवीन शिक्षण प्रणाली सुरु करायला हव्यात. शारीरिक शिक्षण खेळांमधे विकासाची गती वाढविणे त्यासाठी केवळ शासन राज्य शासनामधे सामाजिक वाढायला पाहिजे. सर्व व्रीडा संस्थांनी, संघटनांनी एकत्रित येऊन समावेसक्या मोहीम राबविणे आवश्यक आहे. मनात ची जुनी बँडक बदलली पाहिजे. हटवादीपणा चे धोरण सोडले पाहिजे. आणि व्यवहारी जोखीम स्वीकारले पाहिजे. यश आपोआपच धावत येईल. व भारत व्रीडाक्षेत्रात आत्मनिर्भर होण्याचे स्वप्न नक्कीच साकार होईल.

संदर्भ ग्रंथ

1. डॉक्टर लक्ष्मण शंभर- व्रीडाशास्त्र मार्गदर्शक त्रयमंड पब्लिकेशन
2. शाजी योगराज- शारीरिक शिक्षा और खेल म्हणून खेळ साहित्य केव दिग्गी
3. स्वामी विवेकानंद- शिक्षण रामकृष्ण मठ.

Impact Factor - 6.625

E-ISSN - 2348-7143

89

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S RESEARCH JOURNEY

International & Research Journal

PEER REVIEWED & INDEXED JOURNAL

March 2024

Special Issue 26 (A)

Editorial Board of the Journal
 Editor in Chief
 Vidarbha Mahavidyalaya Buldana
 Buldana (MS) INDIA

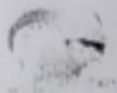
Executive Editor of the Journal
 Prof. Sushila K. Pawar
 Vidarbha Mahavidyalaya, Buldana

Editorial Board of the Journal
 Prof. T. D. Dhanraj

Editorial Board of the Journal
 Prof. Vaidyan G. Vaghmare
 Prof. D. T. Jambhale
 Prof. S. H. Dandane
 Prof. S. D. Jadhav
 Prof. G. K. Shinde
 Prof. S. V. Kalbe
 Prof. S. G. Pande

This journal is indexed in:
 Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
 Cosmos Impact Factor (CIF)
 Global Impact Factor (GIF)
 International Impact Factor Services (IIFS)

RESEARCH JOURNEY - International E-Research Journal

Impact Factor (ISI) - 6.625 (2019)

Peer Reviewed Journal

E-ISSN :

2348-7143

March 2021

Impact Factor - 6.625

E-ISSN - 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

International E-Research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

March 2021

Special Issue 261(A)

Use of ICT in Teaching - Learning Opportunities and Challenges

Chief Editor of the Issue :-

Dr. P. P. Hudekar
Act. Principal

Vidarbha Mahavidyalaya, Buldana
Dist - Buldana [M.S.] INDIA

Executive Editor of the Issue :-

Prof. Sangita K. Pawar

Vidarbha Mahavidyalaya, Buldana

Chief Editor : Dr. Dharamraj T. Dhangar

Co Editors of the Issue :-

Prof. Vaibhao G. Vaghmare

Prof. M. T. Jamaiwar

Prof. S. H. Dandade

Prof. N. D. Raut

Prof. L. F. Shirale

Prof. S. V. Kalne

Shri. S. G. Pande

Our Editors have reviewed papers with experts' committee, and they have checked the papers on their level best to stop future literature. Except it, the respective authors of the papers are responsible for originality of the papers and intensive thoughts in the papers. Nobody can republish these papers without pre permission of the publisher.

Chief & Executive Editor

SWATIDHAN INTERNATIONAL PUBLICATIONS

For Details Visit To : www.researchjourney.net

Cover Photo (Source) : Internet

© All rights reserved with the authors & publisher

Price : Rs. 1000/-

Published by

Dr. Dharamraj T. Dhangar, International Publication Year, New York

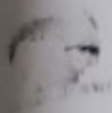
swatidhan@rediffmail.com Website : www.researchjourney.net

Mobile : 9867338250

Email : researchjourney2014@gmail.com

30	Benefit, Barriers and Difficulties of Implementing ICT in Education and Innovations in English Language Teaching	Dr. Leena Phate	134
31	Use of ICT in Physical Education and Sports	Mr. Abhay Chandekar	141
32	Role and Significance of Information and Communication Technology in Higher Education	Mr. Vijay Rahangdale	144
33	Application of Web 2.0 Technology in Library Services	Sudhakar Tare	150
34	Recent Use of ICT in Education in COVID Pandemic Era	Anil Kumar	154
35	Comparative Study of Knowledge of ICT between Physical Education and Education Students of Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati	Dr. Ravijet Gawande	159
36	Application of Information and Communication Technology in the World of Learning	Dr. T. G. Nagabhushana	162
37	Adopting Information Communication Technology in Academic Libraries: Special Reference to Government First Grade College Libraries	Sunanda B.	165
38	Challenges and Opportunities of ICT Enabled Teaching-Learning in Rural and Sub-Urban Area	Rahul Ingle	168
39	Teaching English Poetry with Mobile Applications	Dr. S. S. Shukla	171
40	The use of ICT in Sports and Physical Education	Shankar Rao, Devraj	175
41	Role of Information Communication Technology (ICT) in Sports: Technological Innovation in Modern Era	Prof. Pradeep Shende	181
42	Comparison of Challenges and Opportunities of ICT Enable Learning Process Between Rural and Urban Professional Students	Prof. Ashish Barde	186
43	The use of ICT in Education: A Comparison of Traditional Pedagogy and Emerging Pedagogy Enabled By ICT'S	Dr. Vibha Katey	191
44	The Application of ICT in English Language Teaching and Learning	Dr. Sandeep Katole	195
45	Use of ICT in Teaching English Language	Prof. Pandurang Athwale	198
46	Use of New Technology in Teaching and Learning in Social Sciences	Dr. Madhukar Wadate	201
47	Virtual Teaching and Learning Pedagogies Beget Reach to Home Approach and Everlasting Impacts	Dr. Rajesh Ade	204
48	The Role and Impact of ICT in Higher Education: A Smart Classroom with Smart Education	Prof. Anshumati Pendokhare	207
49	Changing the Role of Library with Impact of Information Communication Technology	Dr. Shubhangi Ingole	214
50	Role of Social Media in Library Services During Lockdown Due to Covid-19 Pandemic	Mrs. Jyoti Rakte	217
51	A Review on Importance of Smart Phone Applications in Sports, Health and Physical Education	Mr. Apurba Pal	223
52	Influence of Two Variations of Circuit Training on Speed of Movement, Strength Endurance and Explosive Strength of Softball Players	Dr. Chandrashekhar Kadu	226
53	Use of Information and Communication Technology by Players	Dr. Harish Kale	230
54	India - Initiative in E-Learning	Vaibhao Waghmare	237
55	Use of ICT in Teaching Learning	Dr. Bhagwan Garude	241
56	ICT and Its Application in the Library	Shekhar Dixit	243
57	Teaching of Commerce with ICT: A Novel Approach	Dr. Mahesh Gaikwad	249

Use of ICT in Physical Education and Sports

Mr. Abhay S. Chandekar

Director, Physical Education & Sports

Babasaheb Deshmukh Parvatekar Mahavidyalaya, Parwa, Yavatmal

Email :

Introduction :-

In a modern and technical era in the field of physical education and sports it is most to use new technique, new equipments and new tools to improve the standards and performance for this ICT is the most important factor in the field of physical education and sports, ICT are the important tools for delivering physical education and sports around the world. ICT has changed the development, planning and management of coaching in physical education and sports. The use of ICT is easiest method and gets a effectiveness result. ICT is available for all, anytime and anywhere. implementation of ICT in physical education and sports are enhanced the performance of player and achieving best level. for this purpose paper focused on use of ICT in physical education and sports, new concept of ICT, application of ICT, role of physical education teacher and coaches, suggestions for physical education teacher and coaches etc.

What is ICT?

ICT is an umbrella term that includes any communication device or applications, encompassing radio, cellular phone, computer, and network hardware and software, satellite system and so on as well as the various services and application associated with them such as video conferencing and distance learning. ICT are often spoken in a particular context such as ICT in education, physical education, sports and health care

Defination of ICT :

Information technology is an application and commodity support through which or by means of which information is transferred, recorded, edited, stored, manipulated or disseminated

According to UNESCO information technology as " scientific, technological and engineering disciplines and the management techniques used in in information handling and processing information and their application, computers and their interaction with man and machine and associated social, economic and cultural matters "

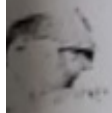
According to IIA glossary, "Information technology is an application of the computers and other technologies to the acquisition, organisation, storage, retrieval and dissemination of information."

New Concept of ICT

Some company making a software and taking a course of ICT one of the example is as Digi classes

Person world largest education company brings to you degree classes and ICT based solution that combines state of the art, hardware with syllabus, compliant multimedia based interaction content this solution drawn upon persons global expertise in digital content and its vast experience in education over hundred million people worldwide.

They suggest that ICT tools make learning real-life experiences, so that players understand and never forget therefore it is needful to use ICT tools in the field of sports and physical

education for the purpose of development of skills, match practice, match behaviour, and advanced technique

Examples of ICT application that can be used in physical education and sports.

Camera

Video camera can provide footage of experienced performance in action can be used to inspire, to demonstrate correct techniques and to develop players. Camera can also used in assessment for learning tools. The camera is immediately simple use and it has a reasonable battery life

Mobile Camera Phone

We can take a photo, shooting of any technique and it can be observed through PC it is helpful to sportsman.

Motive analysis software

There are many software packages available in market useful for highlighting techniques in some of the athletic field events.

Film editing in PE

To identify common fault of players and after that give the suggestion to players.

Interactive white board

It is a surface onto which computer screen can display through data projector. As it is a touch sensitive it allows teacher to use a pen for finger like mouse to control computer from board and save any changes for future in internet and website to support teaching and learning

Following tools are also applicable to use to get more information in various applications from ICT

- 1) Video projector system
- 2) Developing functional skills through physical education.
- 3) Video conferencing
- 4) You tube
- 5) Power point presentation
- 6) X list
- 7) SMS mobile
- 8) Two way SMS
- 9) E- Journals
- 10) Research review

Role of physical education teacher and coaches in the field of ICT

Physical education teachers and coaches at the interface between players and its ICT tools. Physical education teachers and coaches have a need to focus and seize new opportunities and demonstrate how the ICT tools helps and improves the performance of player. And they can apply greater role to change the development, planning and management of sports. This way we can take a rightful place as human agent side the search engine in searching the internet.

Suggestions

Mr. Abhay Chandekar on ICT education and give a four main suggestion that are as

1. The importance of ICTs for training teachers, much of this takes the form of basic computer literacy instead of how to integrate computers into teaching methods, but the emphasize on building capacity is important.

Peer Reviewed Journal

2. Secondly, providing and sustaining ICT infrastructure in schools, especially through public-private partnerships, is essential.
3. Thirdly, while ICT is an important part of formal education institutions, it can be just as powerful in non-formal education settings creating the opportunity life-long learning.
4. Finally, several countries have very strong open and distance learning initiatives that seek to provide mass education and overcome geographic or financial barriers.

Conclusion

In modern and technical error it is must to know the knowledge of ICT for every physical teacher, coaches and players. The aim of this purpose is the improvement of player performance by using advanced technology. From this we getting a knowledge of all branches.

The development of ICT has had a significant impact on society as a in a field of physical education and sports increased use of ICT would be a good benefit to developing countries but without it there will be left behind as the information gap grows ever wider.

References

1. Interview on all India radio "Importance of ICT" by Ranjit Dharmapurikar on dated 20 Nov. 2011
2. Impact of Information technology on college libraries by Smt. Awachar S.S. and S.K. Nair - Entire research vol.3
3. [www.use of ICT in physical education and sports.com](http://www.useofictinphysicaleducationandsports.com)
4. [www.survey on ICT on education in India.com](http://www.surveyonictoneducationinindia.com)

2020-21

Impact Factor-7.675 (SJIF)

ISSN-2278-9308

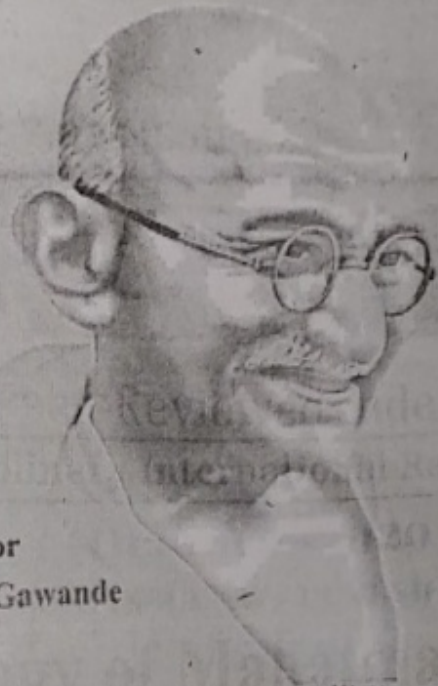
B.Aadhar

Peer-Reviewed Indexed
Multidisciplinary International Research Journal

October -2020

SPECIAL ISSUE NO - CCXLVII (247)

Ideology of Mahatma Gandhi

Chief Editor
Prof. Virag S. Gawande
Director

Executive Editor
Dr. B.K. Shep,
Head, Dept. of History

Executive Editor
Dr. R.D. Rathod,
Head, Dept. of Sociology

Guest Editor
Dr. R.K.Ippar
Principal

Executive Editor
Prof.(Dr.) V.B. Gaikwad ,
P.G. Coordinator, Science

Jawahar Education Society's
Vaidyanath College Parli- Vaijnath, Dist. Beed.

- This Journal is indexed in :
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
 - Cosmos Impact Factor (CIF)
 - International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : www.aadharsocial.com

Aadhar PUBLICATIONS

Scanned with OKEN Scanner

Impact Factor-7.675 (SJIF)

ISSN-2278-9308

B. Aadhar

Peer-Reviewed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

October - 2020

ISSUE No - CCXLVII (247)

Ideology of Mahatma Gandhi

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande

Director

Guest Editor

Dr. R.K.Ippar

Principal

Executive Editor

Dr. B.K. Shep,

Head, Dept. of History

Executive Editor

Dr. R.D. Rathod,

Head, Dept. of Sociology

Executive Editor

Prof.(Dr.) V.B. Gaikwad,

P.G. Coordinator, Science

Jawahar Education Society's

Vaidyanath College Parli- Vaijnath, Dist. Beed.

This Journal is indexed in :

- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmo^S Impact Factor (CIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)

Aadhar International Publication

For Details Visit To : www.aadharsocial.com

© All rights reserved with the authors & publisher

19	महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीचा उदय	प्रा.डॉ.संजय बाबुराव चाकळे	73
20	महात्मा गांधीजींचे आर्थिक विचार	मनोहर रामचंद्र चौधरी	77
21	महात्मा गांधी यांना अभिप्रेत असणारी सत्याग्रहाची साधने.	श्री विलास सोभाजी पवार	81
22	महात्मा गांधी आणि १९४२ चे आंदोलन	डॉ. संदिप व्ही. भुरळे	84
23	गांधी जी के सत्याग्रह आंदोलन	डॉ.प्रशांत कुमार	87
24	सत्याग्रही महात्मा गांधी	प्रा. जयंत विठ्ठलकर	91
25	महात्मा गांधी यांचे शिक्षणविषयक विचार	डॉ. श्री. निळकंठ रामचंद्र व्यापारी	97
26	महात्मा गांधीजींचे शैक्षणिक विचार	सौ चित्ररेखा रविंद्रनाथ जाधव	100
27	महात्मा गांधी यांचे सत्याग्रह विषयक विचार	प्रा.बी.आय.परदेशी	107
28	म. गांधी यांच्या विचारांची समकालीन उपयुक्तता	प्रा. ए. व्ही. भावसार	110
29	गांधी आंदोलनातील स्त्रिया	बोरसे विनोद बाबुराव	115
30	खेडनाकडे चला: महात्मा गांधीजींचे कालातीत विचार	प्रा.मनोज व्ही.देवकर	120
31	महात्मा गांधी यांच्या संकल्पनेतील ग्रामस्वराज्य आणि आजची स्थिती	डॉ.कालिदास मारुती भांगे	122
32	सर्वोदय एक चिंतन	प्रा. डॉ. शिवराज पाटील	129
33	महात्मा गांधी यांचे शैक्षणिक विचार काल आणि आज	डॉ. संदिप शंकरराव देसाई	132
34	समूहचिंती महात्मा गांधी यांचे स्वच्छते विषयक विचार	प्रा रेवणनाथ व्ही. काळे	135
35	महात्मा गांधी आणि त्यांचे साहित्य रू एक अभ्यास	डॉ. रामहरी मधुकर सुर्यवंशी	139
36	महात्मा गांधींचे सत्य अहिंसेचावतने विचार	प्रा. सय्यद आर. आर.	142
37	म.गांधीजींची सत्याग्रहाची संकल्पना	प्रा. शिमशिम किरणकुमार मोहन	146
38	महात्मा गांधी यांचे शैक्षणिक विचार आणि वर्तमानस्थिती	प्रा. पितांबर व्ही. पिसे	148
39	महात्मा गांधी यांच्या विचारांची ऐतिहासिक प्रासंगिकता : एक अभ्यास	प्रा.डॉ.प्रकाश फड	151
40	भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यात महात्मा गांधी यांचे योगदान	प्रा. किशोर शेणराव चौरे	155

महात्मा गांधी यांचे शैक्षणिक विचार काल आणि आज डॉ. संदिप शंकरराव देसाई

बाबासाहेब देशमुख पाखेकर महाविद्यालय, पारवठा ता. पाटंजी जि. यवतमाळ
-४४५३०६

सारांश: भारताच्या सर्वांत प्रभावशाली महाप्रभुमात महात्मा गांधींचे जन्म वरच्या दर्जाचे आहे. भारत पास्तांच्यात असतांना त्यास स्वतंत्र करणाऱ्या सर्वप्रथम महात्मा गांधींनी विद्या उचलवण होते. सन १९४७ चं तर भारतीय स्वतंत्र राज्यासाठीचे नेतृत्व म. गांधी यांच्याकडे आले. गांधी यांनी व उच्च विचारसरणी या न्यायाने त्यांनी आपले जीवन व्यतीत केले. राजकीय व सामाजिक क्षेत्रात कार्य करत असतांना त्यांनी शिक्षण क्षेत्रातही कार्य केले व आपले शैक्षणिक विचार मांडले आजही त्यांची मुल्लोसोगी शिक्षण पध्दती उपयोगी आहे.

प्रस्तावना:

म. गांधी यांच्या मते 'केवळ साधरता म्हणजे शिक्षण म्हणता येणार नाही, शिक्षणाची सुरुवात पण नाही तर भाषणाच्या शारीरिक मानसिक व अध्यात्मिक अंगांमधील उत्कृष्टतेचा विकास व अभिव्यक्ती म्हणजे शिक्षण होय. यावरून शिक्षण म्हणजे माणूस घडविणे' व त्याला स्वयंपूर्ण बनविणे हा विचार गांधीजींनी मांडला. इ.स. १९३६ मध्ये वर्षा येथील परिषदेत म. गांधींनी आपले शिक्षण विषयक विचार व्यक्त केले. एक योजना तयार करण्यात आली. त्या योजनेला मुल्लोसोगी शिक्षण योजना म्हणतात. (Scheme of Basic Education) ही शिक्षण योजना वर्षा शिक्षण योजना, बुनियादी शिक्षण योजना व मुल्लोसोगी शिक्षण योजना या नावाने परिचित आहे. या योजनेची वैशिष्ट्ये म्हणजेच म. गांधींचे शिक्षणविषयक विचार होत. प्रस्तुत शोधनिकांशत म. गांधींचे शैक्षणिक विचार काल आणि आज याची शिकित्साक मांडणी केली आहे. उद्दिष्ट्ये: १) म. गांधी यांच्या शैक्षणिक विचार व कार्यांना अभ्यास करणे. १) म. गांधी यांच्या शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये कोणती होती यांचा अभ्यास करणे. २) म. गांधी यांच्या मुल्लोसोगी शिक्षणाची मुल्लत्वे यावर प्रकाश टाकणे. ३) आजच्या शिक्षण पध्दतीवर म. गांधीजींच्या शैक्षणिक विचारांच्या प्रभावाचा परामर्श करणे. महात्मा गांधी व शैक्षणिक विचार: म. गांधींनी आपले शैक्षणिक विचार वर्षा येथील शिक्षण परिषदेमध्ये मांडले. त्यात त्यांनी शिक्षण पध्दती करी असावी व तत्कालीन समाजाला ती शिक्षण पध्दती करी उपयुक्त राहिल व त्यातून समाजातील व्यक्ती आत्मनिर्भर करे होतील या विषयीची योजना म. गांधींनी मांडली. त्यालाच मुल्लोसोगी शिक्षण योजना म्हणतात. म. गांधींच्या शैक्षणिक तत्त्वज्ञानात निर्मगवाद, आदर्शवाद, वास्तवाद या पध्दतींचा सुरेख समन्वय झालेला दिसून येतो. त्यांनी आपल्या शैक्षणिक विचारात समाज शिक्षण, प्रौढ शिक्षण, स्त्री शिक्षण, हरिजन शिक्षण, विद्यापीठ शिक्षण इत्यादी संबंधी केलेल्या विवेचनांवरून दिसते. शिक्षण हे समाजपरिवर्तनाचे एक प्रभावी माध्यम आहे. व्यक्ती व समाज जीवनास नवे वळण व दिशा देण्याचे शिक्षण हे प्रभावी साधन आहे. असे विचार म. गांधींनी मांडलेले दिसतात. गांधींच्या मते शिक्षण हे फक्त पुस्तकी नफे तर शिक्षणमुळे झुप्ती, शरीर व हृदय या तिन्हीचा समतोल विकास साधता आला पाहीजे. आजच्या वर्तमान स्थितीत महात्मा गांधींच्या स्वालंबन शिक्षण पध्दतीचा वर्तमान पिढीला आत्मनिर्भर करण्यास आजही यश्रम आहे. त्यासाठी गांधीजींच्या विचारांचा अवलंब करणे आवश्यक ठरते. महात्मा गांधीजींच्या शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये: (अ) स्वालंबी शिक्षण: म. गांधीजी हे वास्तवादी शिक्षणतज्ञ होते त्यांनी तत्कालीन वास्तवीक परिस्थितींना आढावा घेऊन विद्यार्थी किंवा व्यक्ती स्वालंबी शिक्षण घेऊन करे उद्योगी होईल व त्यांना या शिक्षण पध्दतीने आत्मनिर्भर करे करता येईल यावर त्यांनी जास्त भर दिला. शिक्षणाने जर स्वालंबन व स्वयंपूर्णता शिकवली नाही तर ते खऱ्या अर्थाने शिक्षणच नव्हे मोक्षच शिक्षणालाच गारिच्याची जोड नसेल तर शिक्षणाने अक्षमुल्लयण झाल्याशिवाय राहत नाही. १) शिक्षणात हस्तव्यवसायास प्राधान्य: म. गांधीजींच्या मते शिक्षण हस्तकलाकेंद्रित असावे. त्यांच्या

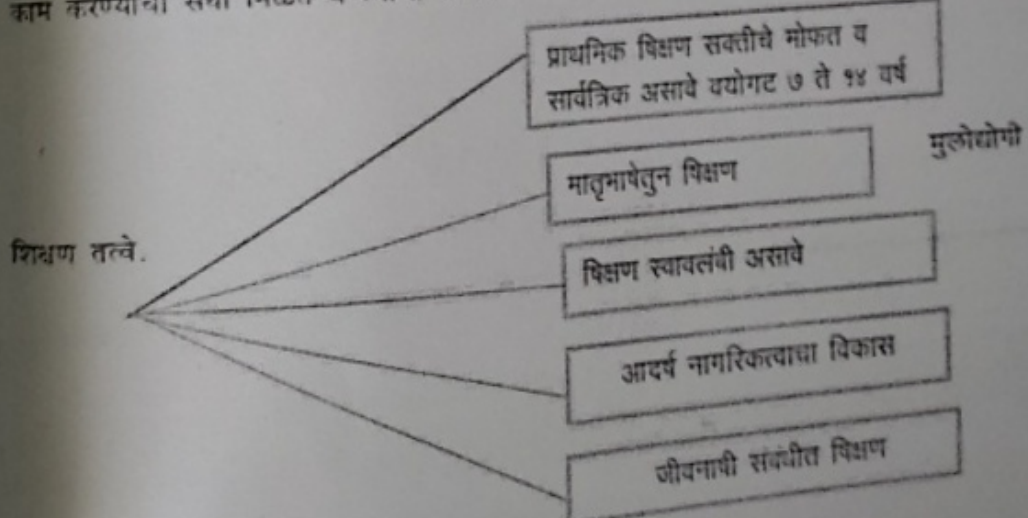
मातृभाषेतून शिकणे हा जीवनाचा जीवणशी संबंध जोडला जाऊ शकेल या शिक्षण पध्दतीतून विद्यार्थ्यांचा सामाजिक व वैयक्तिक विकास घडविला जातो.

२) मातृभाषेतून शिक्षण: म. गांधींच्या मते कोणतेही शिक्षण हे सर्व प्रथम मातृभाषेतून दिल्या जावे ज्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकास होईल व त्याला मातृभाषेतून घेतला, वाचला व लिहला येईल. विद्यार्थ्यांवर मातृभाषे व्यतीरोक्त इतर भाषा लादणे म्हणजेच त्यांच्या वैयक्तिक विकासात बाधा आणणे होय. म्हणून शिक्षण हे मातृभाषेतून असावे.

३) प्रौढ शिक्षण: तत्कालीन समाजव्यवस्थेत प्रौढ शिक्षणाला गैर स्थान होते, त्यामुळे भारतात निरक्षरता, अज्ञान, अंधश्रद्धा, व्यावहारिक ज्ञानाचा अभाव इत्यादी गोष्टींमुळे म. गांधींनी प्रौढ शिक्षणाला महत्त्व दिले. स्वराज्याच्या निर्मातींसाठी लोकशिक्षण आवश्यक आहे. विद्यार्थ्यांनी मुद्दोच्या काळात ग्रामीण भागात जाऊन प्रौढ शिक्षणाचे कार्य करावे व ग्रामीण भागातील लोकांना शिक्षणाच्या चौकटीत आणावे ही त्यामागची भूमिका असावी, आजच्या वर्तमान परिस्थितीतही प्रौढ शिक्षणाची आवश्यकता आहे. प्रौढ शिक्षणाचा विकास व प्रचार करण्याकडे लक्ष देणे आवश्यक आहे.

४) लैंगिक शिक्षण: कामवासना ही मानवी जीवनात उद्विग्न होणारी प्रक्रिया आहे. त्याचे सारखे ज्ञान मुलामुलींना देणे म्हणजे लैंगिक शिक्षण होय. मुलामुलींना बयानुरूप आलेली ज्ञान लक्षात घेवून त्याला समजेल अशा सोप्या भाषेत शिक्षण देण्याची आवश्यकता आहे. कामविज्ञानाची माहिती अधिकारी व्यक्तींकडून द्यावी असे गांधीजींना वाटत असे.

५) विद्यापीठीय शिक्षण : म. गांधीजींच्या मते उच्च शिक्षण भारतातील सर्व स्तरातील समाजपटकाळा मिळवावे. उच्च शिक्षण घेण्याकरिता सर्वत्र लोक विदेशात जाऊ शकत नाहीत. हा दृष्टिकोण लक्षात घेऊन त्यांनी गुजरात विद्यापीठाची स्थापना करून भारतीयाना उच्च शिक्षणाची दारे खुली करून दिली. यामुळे त्यांच्या शैक्षणिक प्रयोगांना अधिक व्यापक प्रमाणात प्रसिद्धी मिळाली. म. गांधीजी उच्च शिक्षणाचे कार्य करणाऱ्या विद्यापीठ शिक्षणविषयी भूमिका मांडताना विद्यापीठ पवित्र मंदिर आहे. ही चरीत्र संवर्धनाची केंद्रे असली पाहिजे. उच्च शिक्षण घेतलेल्या तरुणानी काहीतरी समाजपयोगी नवे शोधण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे असे गांधीजींचे विचार होते. मुलोल्लोभी शिक्षणाची तत्वे: म. गांधींनी मुलोल्लोभी शिक्षण पध्दती भारतात लागू करण्यासाठी व तिचे स्वरूप कसे राहिल यासाठी परीषद आयोजित करण्यात आली होती व त्या परीषदेत म. गांधीजींनी आपले शैक्षणिक विचार प्रकट केले होते. या परीषदेत एक शिक्षण योजना आखण्यात आले या योजनेस मुलोल्लोभी शिक्षण योजना असे नामकरण करण्यात आले. मुलोल्लोभी शिक्षणाचे तात्पर्य एवढेच की शिक्षण हस्तव्यवसायावर आधारित असावे. त्यामुळे विद्यार्थ्यांस सामुहिकरीत्या काम करण्याची संधी मिळते व त्याचा सर्वांगीण विकास होण्यास चालना मिळते.

आजची शिक्षण पध्दती व म. गांधीजी : आजची शिक्षणपध्दती प्रचंड चुस्तशीची आणि स्वार्थात्मक झाली आहे. आजचे शिक्षण हे पूर्ण पुस्तकी स्वरूपाने आहे. पुस्तकी माझीती ठराविक वेळेन पुन्हा उतरवून काढणे याला आजकाल परीक्षा म्हटल जाते. पुस्तका बाहेरील कुठल्याही गोष्टीचा विचार करण्याची मुभा विद्यार्थ्याला आणि शिक्षकांलाही नसते. त्यामुळे विद्यार्थ्यांची स्वतंत्रपणे विचार करण्याची क्षमता नष्ट होते. स्वतःच्या बुध्दीचा वापर करण्याची संधी न मिळाल्याने विद्यार्थ्यांची खरी पुणवत्ता कळू शकत नाही. दिवसें दिवस महाविद्यालयातून बाहेर पडणाऱ्या पदवीधरांची संख्या वाढत आहे. परंतु त्यांनी घेतलेल्या शिक्षणाचा दर्जा वेगाने घसरत आहे. आज वाढत्या औद्योगिकीकरणाच्या परिस्थितीत व्यवसायभिमुख आणि प्रात्यक्षिकावर आधारित शिक्षणाची निकडीची गरज आहे. परंतु ती गरज आज पूर्ण होत नाही. पुस्तकी शिक्षणावर जास्त भर दिलेला आढळतो. व्यक्ती विकास हा उद्देश डोळ्यासमोर ठेवल्यास नृत्य, गायन, शिल्पकला इत्यादी कला विभागांचाही शिक्षणात अंतर्भाव व्हावा. आजही या विषयांकडे अजुनही गांधींयाने घेतल्या जात नाही. शारीरिक, बौद्धिक, भावनिक असा सर्वकष विकास साधण्यासाठी शिक्षण पध्दतीत आमुलाग्र परिवर्तनाची गरज आहे. रोजगार मिळून देणारे, सुसंस्कार घडविणारे, स्वदेश, स्वभाषा विषयक अभिमान निर्माण करणारे शिक्षण असावे. व्यक्ती विकासाबरोबरच या व्यक्तीच्याद्वारे समाज विकास होईल असे शिक्षण मिळणे जरूरीचे आहे.

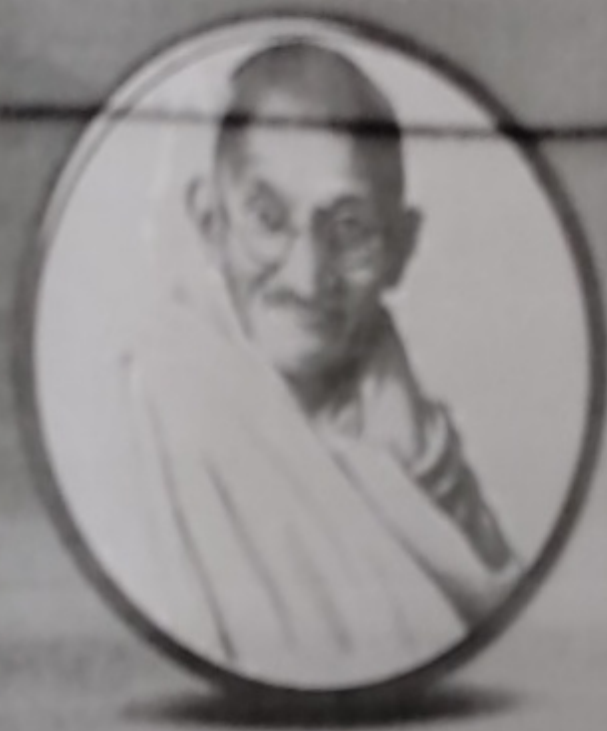
आजच्या शिक्षण पध्दतीने मनुष्य सुशिक्षित होतो पण तो सुजान, सुसंस्कृत होतोच असे नाही. वास्तविक शिक्षण हा पवित्र संस्कार आहे. आज सद्यास्थितीतील परिस्थिती व वाढती लोकसंख्या यामुळे मिळेलच असे नाही त्यामुळे समाजातील प्रत्येक घटकाला आज आत्मनिर्भर करण्यासाठी कौशल्य विकास या सारख्या योजने अंतर्गत विविध रोजगारभिमुख अभ्यासक्रम सुरू केले. वर्तमान परिस्थितीचा विचार केला तर असे लक्षात येईल की महात्मा गांधींची मुल्ययोगी शिक्षण पध्दती वर्तमान परिस्थितीत लागू पडते.

निष्कर्ष:

- १) महात्मा गांधी शैक्षणिक विचार वर्तमान स्थितीत स्विकारल्यास परिवर्तन होण्यास मदत होईल.
- २) महात्मा गांधी विचार व्यवसायभिमुख असल्याचे दिसते.
- ३) महात्मा गांधी शैक्षणिक विचार समाजउपयोगी दिसून येते.
- ४) महात्मा गांधीची शिक्षणपध्दती ही भारतीय संस्कृतीला स्वालंबी, साधर सधम बनविणारी आहे.
- ५) महात्मा गांधीचे शिक्षणविषयक विचार हे विद्यार्थीकेंद्रित असून त्यांच्यात कौशल्य विकास करे करता येईल यावर विशेष भर देण्यात आला.

संदर्भ ग्रंथ:

- १) के.यु. घोडमारे, कला घोडमारे: शैक्षणिक विचारवंत भारतीय व पारचात्य, नागपुर, विद्याप्रकाशन,
- २) पाटील, लीला: आजचे शिक्षण, आजच्या समस्या, पुणे; श्री विद्या प्रकाशन,
- ३) पवार, ना.ग.: शिक्षणक्षेत्रातील विचारवंत, पुणे; नुतन प्रकाशन, ह्यञ्च
- ४) त्यागी, गुरसनदार, नंद, विजयकुमार: उदमान भारत मे शिक्षा, आगरा; विनोद पुस्तक मंदिर, ह्यञ्च ह्य)संचालक प्रसिध्दि विभाग महाराष्ट्र राज्य : महात्मा गांधी यांचे संकलित वाङ्मय, मुंबई; महात्मा गांधी वाङ्मय प्रकाशन समिती.

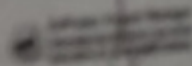
CERTIFICATE OF INDEXING (SJIF 2020)

The certificate is awarded to

Adhar Publications
(ISSN: 2278-4388)

The journal has been positively evaluated in the SJIF Journals Master List evaluation process
SJIF 2020-4 7.075

SJIF is a Division of Indraprastha

Adhar PUBLICATIONS For details www.adharpublishers.com Price: (Rs. 500/-)

Head Office: Adhar Publications, 10, Street 10,
Indraprastha, New Delhi, India (N.D.) College, Indraprastha (N.D.) India Pin- 110028
E-mail: adharpublishers@gmail.com